SHARE 8. laine (Eesti 5. laine) küsitlejate koolitus

Valim. Kontakteerumine. Intervjuu hooldekodus. Nõusolek andmete ühendamiseks. Intervjuu reeglid

Tiina Tambaum
TLÜ Eesti demograafia keskus

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Te osalete väga **unikaalses uuringus**.
Mille poolest uuring on unkaalne?

1.
2.
3.

Te osalete väga **vajalikus uuringus**.
Mis uuringust kasu on?

1.
2.
3.

Miks lained nii **sageli** toimuvad?

Ainus uuring Euroopas, mis käsitleb vananemist kui protsessi, sest vananemine ei ole ju inimese elus ühekordne sündmus!

Unikaalsus:

1. valimis on inimesed kuni oma elu lõpuni
2. info inimese/rahva/elu kui terviku kohta
3. mahukas – valim, lained, ankeet

Kasu:

1. näitab seda, mis muidu välja ei paista
2. tõenduspõhine, sh objektiivsed näitajad
3. otsused laste ja lastelaste põlvkondadele

Miks nii küsitletakse nii sagedasti?

Andmed 2011–2013–2015–2017–2019 moodustavad pideva andmevoo elukaare kohta

Igas laines küsitakse midagi sellist, mida eelmises laines ei küsitud

kognitiivsete võimete testid
ajakasutus

Ühiskond muutub kiiresti

Valim

Juhuvalikuga saadud isik

Partner eelmise küsitluse ajal

Vähemalt üks neist on varem vähemalt korra vastanud

Uus partner (vanus pole oluline)

Ekspartner, kui oli 7. laines >50, ja tema uus kaaslane

Juhuvaliku isikud

Saadud varasemates lainetes rahvastikuregistrist nende inimeste hulgast, kes olid tol hetkel vähemalt 50 aastat vanad ja elasid registri andmetel Eestis.

Iga isik on valitud nii, et ta oma vanuse, soo, etnilise kuuluvuse ja regionaalse asukoha tõttu võrdse tõenäosusega esindaks kõiki samade tunnustega inimesi.

Nende partnerid ...

Välja jäetakse vaid need …

Küsitluse jooksul võib valimisse kuulumise staatus muutuda

leibkonnad, kus keegi pole üheski laines vastanud

välismaale alaliselt kolinud isikud

alates 6. lainest (2015) on teada, et surnud, ja puudub eluõpuintervjuu

Expartnerid (lahutus, surm), kes olid eelmises laines <50, ei elanud valimisse sattudes abikaasa leibkonnas, või pole uuringus kunagi vastanud

Kas võib ette tulla, et Te küsitlete inimest, kes pole veel 50aastane?

Kas kõik isikud, keda peate küsitlema, on eelmises laines vastanud?

Mida teha, kui isik on kolinud vahepeal teise Eesti piirkonda?

Kas Teil on infot, kas isik eelmises laines vastas?

Kas Te teate, mida isik eelmises laines rääkis, kui teda püüti kätte saada?

Kas leibkonnas elavat last, kes on 51aastane, on ka vaja küsitleda?

Kas võib ette tulla, et teil on valimis isik, kes on kolinud välismaale?

Kui inimene ei taha vastata, miks ei või teda asendada nt naaberkorteri 50+ vanuses elanikuga?

Intervjuu tuleb kätte saada mõlemalt partnerilt leibkonnas.

Intervjuude järjekord pole oluline.

Soovitav teha intervjuu nii, et kaaslane pole juures

Soovitav jätta elulõpuintervjuu lõppu.

Leibkonnaliikmetele erinevad küsimused

Leibkonna vastaja tüüp	Kelle kohta vastab	Milliseid küsimusi?	Valik
Rahaasjade küsimuste vastaja	Paar	Rahaajsad (FT) varad (AS)	CAPI küsimus: “Kumb teist oskab paremini vastata raha ja varade kohta teie leibkonnas?”
Pere vastaja	Paar	Lapsed (CH)	Esimene, keda paarist / leibkonnast intervjueeritakse
Majapidamise vastaja	Leibkond	Elutingimused (HO), leibkonna sissetulek (HH), tarbimine(CO)	Esimene, keda paarist / leibkonnast intervjueeritakse

Kontakteerumine

Statistikaamet on saatnud leibkonnale infokirja uuringu toimumise kohta, samuti (uuendusena) kirja uue andmekaitse seaduse kohta.

Tööleht (valim)

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

tiina.tambaum@tlu.ee

Kontakteerumine

Statistikaamet on saatnud leibkonnale infokirja uuringu toimumise kohta, samuti (uuendusena) kirja uue andmekaitse seaduse kohta.

Tööleht (valim) → Ettevalmistus kontaktiks

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

tiina.tambaum@tlu.ee

Kontakteerumine

Statistikaamet on saatnud leibkonnale infokirja uuringu toimumise kohta, samuti (uuendusena) kirja uue andmekaitse seaduse kohta.

Tööleht (valim) → Ettevalmistus kontaktiks → Kontakt või kontaktikatse (trepikõne)

tiina.tambaum@tlu.ee

Kontakteerumine

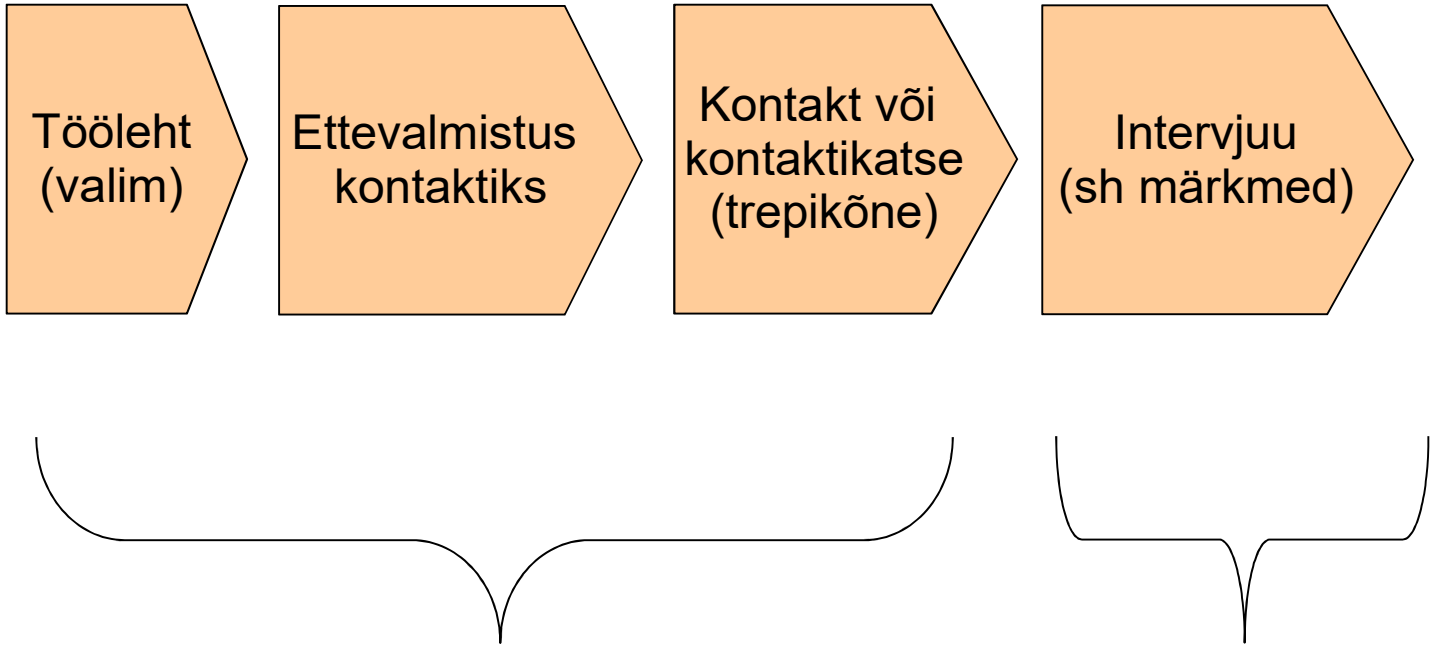

tiina.tambaum@tlu.ee

Kontakteerumine

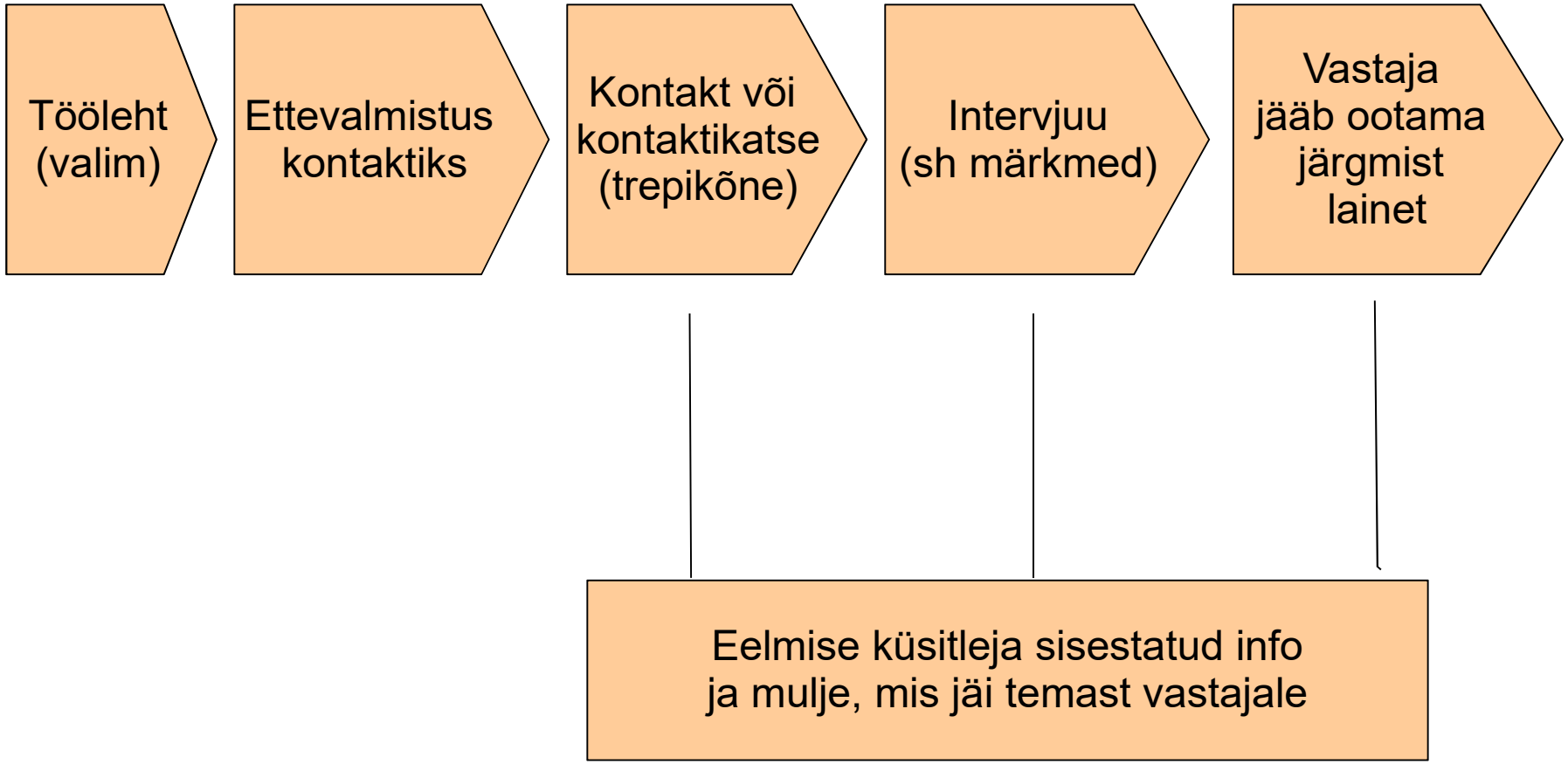

tiina.tambaum@tlu.ee

Mis on küsitleja ülesanne? (Mis Sinust sõltub?)

1.
2.
3.
4.
5.

Mis on küsitleja ülesanne? (Mis Sinust sõltub?)

1. Esitab küsimused ja sisestab vastused
2. Sisestab märkused
3. Abistab vastajat neutraalselt
4. Loob atmosfääri, kus vastaja
   tunneb end mugavalt
   annab vastused ausalt ja täpselt
5. Käitub professionaalselt
   Küsitlejast sõltuvad uuringus kõik teised:
   vastajad, teadlased, järgmised
   küsitlejad, meie ise vanadena …

Kontaktivõtt

Põhjalik eeltöö teadaoleva info põhjal.
Esimene kontakt on soovitav teha silmast-silma.

Alusta alati nii, et ütled oma täisnime.

Näita infokirja koopiat (kasuta infokirja hooldekodu töötajale, infokirja lähedaste jaoks)

Rõhuta:

- Sa oled professionaalne küsitleja
- Sa esindad riiklikku organisatsiooni: SA (koostöös TLÜ)
- Milles uuring seisneb, uuring on unikaalne.
- Valimisse sattunud isiku osalemine on oluline
- Vastamine on vabatahtlik, konfidentsiaalsus on tagatud

Millised katsed saada valimisse kuuluva isikuga kontakti tuleb sisestada arvutisse Case CTRL moodulisse? Miks?
Kõik, välja arvatud, kui kohe saab intervjuu.
Nii telefonitsi kui otse, nii lootustandvad, keelduvad kui need, kus mingit märki inimesest ei leitud.
Info enda jaoks järgmiseks korraks.
Alus töö lõpus otsustamiseks, et isikut kätte ei saa.

Mitu tulemuseta kontaktivõttu peab olema, enne kui võib kuulutada isikult intervjuu kättesaamise lootusetuks?
6

Millised on kontakti saamise katsetele esitatud nõuded?
Erineval kellaajal, sh 2 päevasel ajal ja 2 nädalavahetusel
Erinevatel nädalapäevadel
Hajutatult kogu uuringu perioodile

Lubatud ka asendusvastajaga intervjuu (proxy)

a) vastaja ei ole võimeline iseseisvalt vastama

osaline*

täielik

b) vastaja on ajutiselt ära kogu uuringuperioodi

...

* Mida tähendavad „osaline“ ja „täielik“ proxy intervjuu?

Lubatud ka asendusvastajaga intervjuu

a) vastaja ei ole võimeline iseseisvalt vastama

osaline*

täielik

b) vastaja on ajutiselt ära kogu uuringuperioodi

täielik

INT: Ainult vastaja osa lõpp.
Kes vastas selle ploki küsimustele?

- (●) 1. Vastaja
- ( ) 2. Küsimused vastamata (vastaja eest vastuseid andva isiku küsitlus)

* Osa vastab valimiliige, osa abistaja
Täielikul proxy intervjuul jäävadki osad moodulid vastamata
Proxy kohta info Case CTRL-i "Uuendage asendusvastaja andmed"

Eelmise laine keeldumiste arv Eestis oli väike

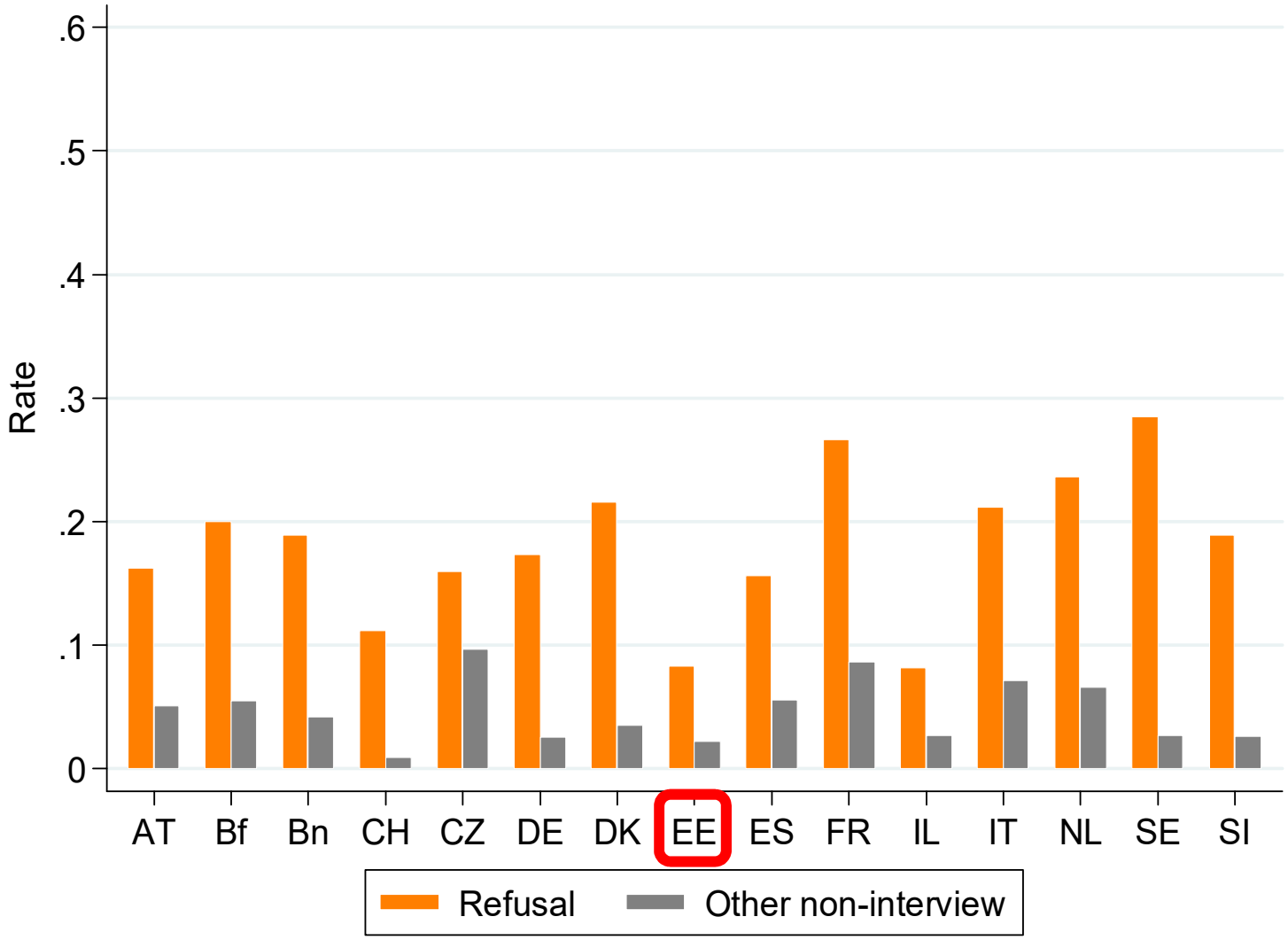

Miks on vaja maksimaalset osalemismäära?

Eelmise laine peamised keeldumispõhjused

Seotud uuringuga	Seotud olukorraga
Ei usu uuringutesse	Halb moment
Ei osale põhimõtteliselt üheski uuringus	Pole aega
Varasem kogemus halb	Partneriga/perega seotud probleemid
Liiga keeruline	Halb tervis
Liiga pikk	Vastaja on liiga vana

Aja raiskamine	
Raha raiskamine	
Konfidentsiaalsuse küsimus	

Küsimused, millele pead oskama vastata unepealt

1. Milliseid küsimusi Sa intervjuul esitad?
2. Millest see uuring on?
3. Kui pikalt see küsitlus aega võtab?
4. Mida nende vastustega peale hakatakse?
5. Kes selle uuringu läbiviimise kinni maksab?
6. Miks on vaja, et inimene vastab?
7. Kas keegi saab inimese vastused teada?

Küsitlus hooldekodus

Mis teha, kui inimene, keda pead küsitlema, on haiglas või hooldekodus?

- Jätad intervjuu ära?
- Teed kellegagi kohe proxy-intervjuu?
- Lähed kohe haiglasse / hooldekodusse?

Küsitlus hooldekodus

Mis teha, kui inimene, keda pead küsitlema, on haiglas või hooldekodus?

- ~~Jätad intervjuu ära?~~
- ~~Teed kellegagi kohe proxy-intervjuu?~~
- ~~Lähed kohe haiglasse / hooldekodusse?~~

Mis teha, kui inimene on haiglas või hooldekodus?

Share intervjuu tuleb teha ka siis, kui valimiisik on **kogu küsitlusperioodi** jookskul haiglas, hooldekodus või muus hooldusasutuses.

Kui inimene on hooldekodus, siis Statistikaamet **saadab ette kirja**, et küsitleja A soovib teha intervjuu isikuga B.

Kui valimisse sattunud isikut ei saa intervjueerida **tervislikel põhjustel**, tuleb teostada proxy ehk asendusvastaja intervjuu.

Infokiri hooldekodu töötajale, vajadusel infokiri vastaja sugulastele

Veenda lähedasi ja töötajaid, kui oluline on intervjuu läbiviimine.

Kutsuda lähedane / töötaja intervjuu juurde.

Kui inimene vastata ei suuda / tal on mäluprobleemid, siis proxy intervjuu

Elulõpuintervjuu

Leibkonnatabeli täitmisel sisestatakse info surnud isiku kohta ja küsitakse, kas keegi oskab anda infot surnud isiku elu viimase aasta kohta.

Elulõpuintervjuud võib anda sugulane, naaber, hooldekodutöötaja

Kui avastate, et isik on alles hiljuti surnud, siis on hea pidada väike vahe (vähemalt kuu aega) ja siis tulla intervjueerima.

Elulõpuintervjuu on umbes 15 minutit pikk ja seda on lubatud teha telefoni teel.

Nõusolek andmete ühendamiseks

Nõusolekuleht andmete ühendamiseks – mis see on?

Kes peavad täitma?

Mida tuleb täita?

Miks tuleb täita?

Nõusolekuleht registriandmetega seostamiseks

Mis see on?

A4 tekst, et küsida luba SHARE andmete sidumiseks registrite andmetega (nt Eesti Haigekassa, Vähiregister, Tuberkuloosiregister).

Kes peavad täitma?

Kõik need, kes eelmistes lainetes lehte ei täitnud (töölehel märgitud)
Küsitleja kohustuslikult.
Vastaja vabatahtlikult.

Mida tuleb täita?

Küsitleja peab sisestama vastaja ID EE-6|__|__|__|__|__|-|__|__|
Vastaja vabatahtlikult kas allikirjastab või ei.

Miks tuleb täita?

Objektiivne teave isiku tervise kohta. Uuringu kvaliteedi parandamine. Intervjuu lühendamine / asendamine järgmistes lainetes.

Intervjuu reeglid

Millised on küsimuse esitamise viis sammu:

1.
2.
3.
4.
5.

Kes on intervjuu reeglid kehtestanud?

Kellel on õigus reegleid muuta või mis olukorras neist võib kõrvale kalduda?

Intervjuu reeglid

Millised on küsimuse esitamise viis sammu:

1. Küsimus tuleb kõva häälega ette lugeda
2. Kui on juhend (lisainfo), siis tuleb seda vastajale seletada
3. Kui vastaja ei saa aru, tuleb küsimust korrata
4. Vastuse saamisel anda tagasiside, et vastus on arusaadav
5. Vastuse sisestamine arvutisse

Kes on intervjuu reeglid kehtestanud?

Rahvusvaheline keskus

Kellel on õigus reegleid muuta või mis olukorras neist kõrvale kalduda?

Mitte kellelgi. Sõltumata olukorrast.

Intervjuu tekstide erinev vormistus: mis mida tähendab?

Tavalises mustas kirjas tekst
Tavalise kirja sees paksemas kirjas (**bold)** sõna

(Sulgudes ja kaldkirjas tekst)

INT algusega tekst **paksemas kirjas (bold)**

Kui vastaja katkestab küsimuse vastates enne küsimuse lõppu, siis ....

Tavalises mustas kirjas tekst tuleb ette lugeda, **täpselt nii nagu kirjas**.Ka siis, kui tundub, et selline küsimus juba oli või andis vastaja sellist infot varem.

Tavalise kirja sees **bold** sõna tuleb tavalises kõnes rõhutada.

(Sulgudes ja kaldkirjas tekst) võib küsimustegrupi teisel ja järgmistel kordadel jätta ette lugemata

INT algusega tekst **paksemas kirjas (bold)** on küsitlejale ja seda ette lugeda ei tohi

Kui vastaja katkestab küsimuse vastates enne küsimuse lõppu, siis .... tuleb küsimus uuesti ette lugeda ning veenduda, et vastaja kuulas küsimuse lõpuni.

Intervjuu küsimused tuleb ette lugeda sõna-sõnalt

Ei tohi: ümber jutustada või improviseerida
osaliselt lugemata jätta
ilma küsimata ise vastus ära märkida

Miks?

Kuidas küsimust korrata, kui vastus ei olnud täpne. Korrata tuleb sõna-sõnalt.

Küsitleja: "Kas te tunnete valu kõikidel päevadel?" (variandid "jah" või "ei")
Vastaja: "Mõnikord"
Küsitleja: "Aga üldiselt, kas te tunnete valu kõikidel päevadel?"

Selgitada saab ainult seda, mille kohta on lisainfo INT

Vastaja: "Mida sellega on mõeldud?"
Lisaselgitusi INT ekraanil ei ole.
Küsitleja: "Nii nagu teie arvates on õige" või "Nii nagu teie aru saate".

Mida teha, kui tundub, et vastaja ei saanud küsimusest aru?

Mida teha, kui tundub, et vastaja ei saanud küsimusest aru?

Andke vastajale hetk aega mõtlemiseks

Korrake küsimust (sõna-sõnalt)

Kasutage järgmisi neutraalseid lauseid:

“Mida te silmas peate?”

“Kas võiksite täpsemalt selgitada?”

“Mida te sellega mõtlete?”

“Kas on veel ... (mingeid põhjusi)?”

“Mis nendest variantidest võiks kõige enam sobida?”

“Kas saaksite täpsustada”

“Palun öelge nii täpne vastus, kui saate”

Mida teha, kui vastaja annab infot, mis on vastuolus eelnevaga?

Mida teha, kui vastaja annab infot, mis on vastuolus eelnevaga?

Ärge väljendage usaldamatust või rahulolematust

Küsige selgitust (*“Mida Te sellega mõtlete?”)*

Lisage arvutisse MÄRKUS selgitusega

“Ei tea” CTRL+K (uuesti vaja üle küsida!)

“Keeldub” CTRL+R

„Märkus“ CTRL+M

+ Klahvikombinatsioonid küsimustikus edasi/tagasi liikumiseks

Klahvikombinatsioonid

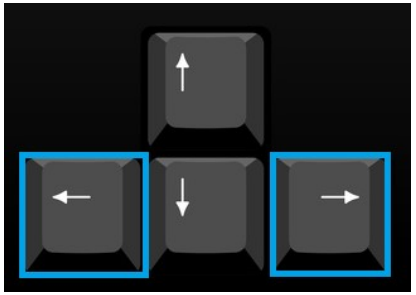

Küsimuselt küsimusele

Vastusevariandi nr

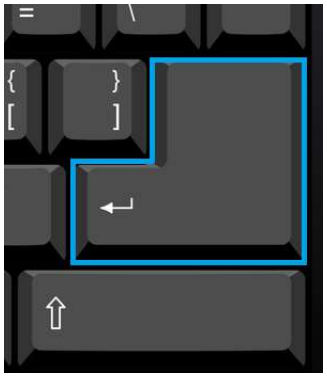

Kinnita valik /
mine järgmisele küsimusele/

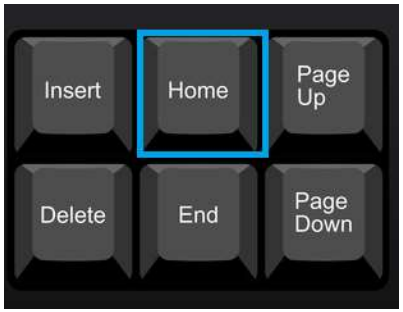

Liigu esimesele
vastatud küsimusele (moodulis)

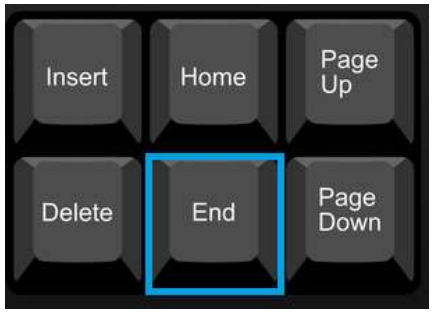

Liigu viimasele
vastatud küsimusele

Use for your interviewers

Klahvikombinatsioonid

Vatus „Ei tea“s

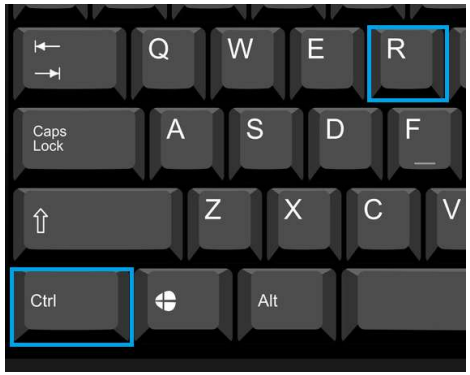

Vastus „Keeldun“

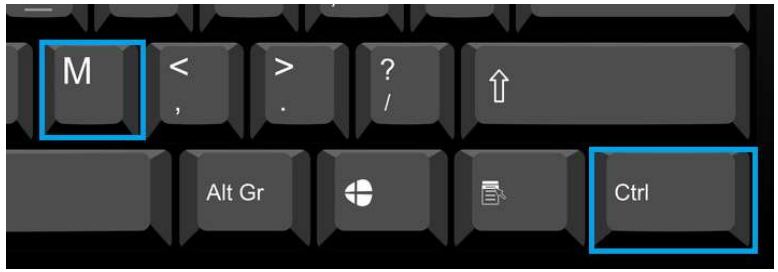

Tahan sisestada märkuse

Millal kirjutada vastuse juurde märkus?

Millal kirjutada vastuse juurde märkus?

Kui küsimus jäi vastajale ebaselgeks, kui vastus on ebaselge

Kui vastaja lisab vastusele selgituse, mis näitab olukorra erandlikkust („*juhul kui*“, „*väljaarvatud*“, „*aga*“).

„Meie leibkonna sissetulek on tegelikult kõrgem, ***KUI*** *ma lisan raha, mille saadab mulle mu poeg.“*

Äärmuslike vastuste juurde, mille õigsust vastaja kinnitab.

“Kuu sissetulek 50 000 eurot”

Eelmises laines oli üle 2000 märkuse. Enamus olid tõesti olulised ja nende alusel muudeti andmeid.

Kui vastaja muudab meelt või küsitleja teeb sisestusvea, liikuge tagasi ja tehke parandus.

„Ei tea“ vastus

Tuleb veenduda, et kirja saab tegelik “ei tea”.

Iga “ei oska öelda” vastus peab vähemalt ühe korra olema üle küsitud ja täpsustatud enne, kui läheb kirja

ERAND: kognitiivne ja vaimne test

Mitme vastusevariandiga vastus

Tuleb küsida “Kas on midagi veel?” või “Veel midagi?” vms kuni kõik sobivad variandid on kirja pandud.

Kuidas saada intervjuu

Olge valmis ja võtke aega sissejuhatavaks kõneks:

Turvalisus: kes Teie olete, mis on Teie eesmärk, miks Te olete just selle leibkonna juures

Kasulikkus: Miks on oluline, et just see leibkond osaleb SHARE uuringus

Esmamulje määrab! Selleks, et olla veenev, tuleb olla informeeritud

> Uurige eelnevalt, millisesse leibkonda Te lähete

> Kes leibkonnast on enne osalenud / kes pole vastanud ja kuidas keeldunud / kas on teada kolimisi, sumasid

> Muud märkmed eelmisest lainest

Trepikõne

Milline võiks olla see sissejuhatav tekst, millega pöörduda ukse avanud inimese poole:

1. Alati alusta lausega: ...
2. Alati teisena nimeta: ...
3. järgmine teema: ...
4. järgmine teema: ...

Trepikõne

1. Minu nimi on ...
2. Ma olen Statistikaameti küsitleja, kes koostöös Tallinna Ülikooliga viib läbi rahvusvahelist uuringut SHARE
3. Loodetavasti olete kätte saanud teavituskirjad, et SHARE küsitlejad alustasid tööd ja et Te kuulute ka küsitletavate hulka?

4. SHARE uuringus osalevad üle Eesti inimesed, kes on 50aastased või vanemad. Eelmisel korral oli vastajaid kuus ja pool tuhat, millega olime SHARE uuringu kõige suurema osalusmääraga riik.

Küsimustikuga kogume andmeid, et kohalikud omavalitsused, poliitikakujundajad, kolmas sektor ja kõik teised saaksid planeerida seadusandlust, avalikku ruumi, tervishoiusektori arengut jne

5. Kas Te olete nõus, et teeme Teiega selle küsitluse intervjuu?

Küsitluses osalemine on vabatahtlik. Teie andmed on konfidentsiaalsed, neid analüüsivad ainult teadusasutused ja tulemused avaldatakse ainult üldistatud kujul.

Trepikõne

Ei peaks õhutama lootust, et läheb kiiresti.

Intervjuude pikkused on väga erinevad.

SHARE 8. laine on kordumatu

ÜLESANNE 1

„Ma ei usalda uuringuid. Ma ei ole kindel, mida nad teevad minu andmetega, võimalik, et müüvad turundusfirmadele.”

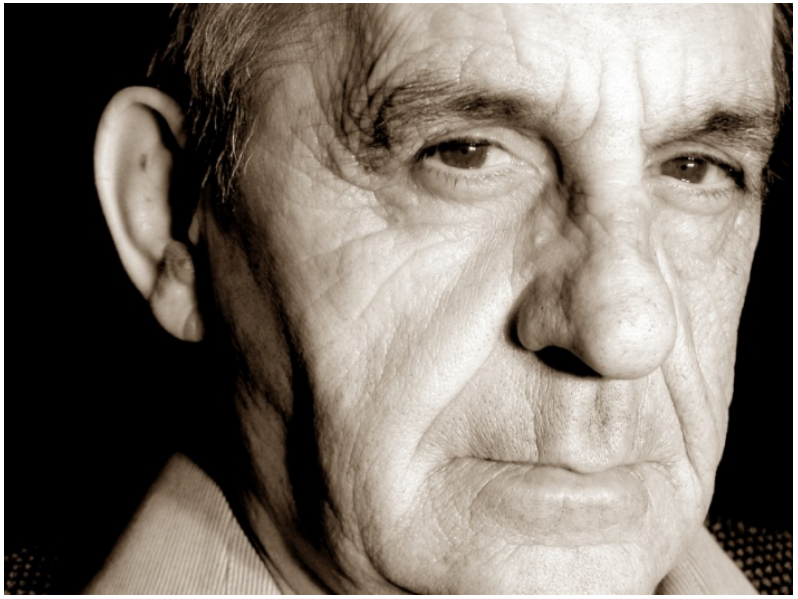

ÜLESANNE 1

„Ma ei usalda uuringufirmasid. Ma ei ole kindel, mida nad teevad minu andmetega, võimalik, et müüvad turundusfirmadele.”

Näidake, et olete professionaal.

Rääkige, kuidas tagatakse uuringus konfidentsiaalsus.

- Läbiviija on Statistikaamet, teaduskoordinaator on EDI, uuringu on välja töötanud ja andmeid tehniliselt organiseerib Max Planck Instituut
- Andmeid saavad analüüsida ainult teadusasutused

Rõhutage, kui tähtis on iga leibkonna osalemine – mis juhtub, kui ei osale

- Valimis ei ole nn asendusliikmeid

ÜLESANNE 2

„Ma kunagi ei osale uuringutes, arvan, et see on aja raiskamine.“

ÜLESANNE 2

„Ma kunagi ei osale uuringutes, arvan, et see on aja raiskamine.“

Rääkige, mis on SHARE unikaalsus ja kasu

Miks on seda Euroopale/Eestile/maakonnale tarvis

Rääkige, kuidas uuringu tulemusi on kasutatud ja kasutatakse edaspidi

ÜLESANNE 3

„Ma vabandan, kuid mul on väga palju tööd ja mul ei ole ühtegi vaba momenti. Mul lihtsalt ei ole vastamiseks aega.“

ÜLESANNE 3

„Ma vabandan, kuid mul on väga palju tööd ja mul ei ole ühtegi vaba momenti. Mul lihtsalt ei ole vastamiseks aega.“

Pakkuge, et tulete tagasi sellel ajal, mis vastajale paremini sobib

Leppige milleski kokku

Pakkuge teha intervjuu mitmes osas

Pakkuge alustada, et näidata, kuidas see käib...

ÜLESANNE 4

„Mida Te minust tahate? Miks mina? Ma juba osalesin eelmine aasta, see võttis meeletult aega“

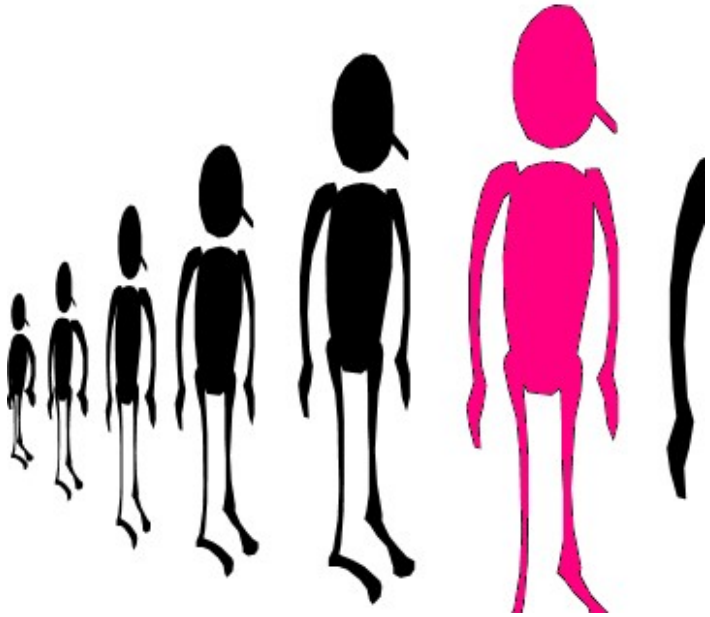

ÜLESANNE 4

„Mida Te minust tahate? Miks mina? Ma juba osalesin eelmine aasta, see võttis meeletult aega“

Selgitage, miks uuringut läbi viiakse, miks uuringulained korduvad, miks alati ühed ja samad vastavad

Rõhutage pikaajalise uuringu unikaalsust, eluloolise uuringu kordumatust ja tähtsust SHARE eelnevate lainete jaoks

Proovige intervjuuga alustada, et näidata, kui ruttu läheb

Pakkuge teha intervjuu mitmes osas

ÜLESANNE 5

Vastaja tütar: “Mu ema on tõesti vana ja tal ei ole jõudu uuringus osalemiseks.“

ÜLESANNE 5

Vastaja tütar: "Mu ema on tõesti vana ja tal ei ole jõudu uuringus osalemiseks."

Uuringus on väga vanade ja haprate inimeste andmed võrdselt tähtsad nooremate vastajate andmetega.

(Tegelikult on nad veel väärtuslikumad tervete vastajate omadest.)

Vastaja peaks otsustama ise, kas ta osaleb või mitte.

Viimasena pakkuge võimalust teha asendusintervjuu

ÜLESANNE 6

Vastaja naaber: Härra Harald, keda te ostite, elab küll siin, kuid on dementne.“

ÜLESANNE 6

Vastaja naaber: Härra Harald, keda te ostite, elab küll siin, kuid on dementne.“

Uuringus on olulised kõikide vastused, nii tervete kui haigete vastused,

Pakkuge võimalust teha asendusintervjuu

Põhjalik „kodutöö“ tagab töörõõmu

Küsitleja töötõend
Infokirja näidis (aitab luua kontakti), vbl enda kontaktandmetega
Andmekaitsekirja näidis
Infokiri lähedastele

Arvuti
Kaartide komplekt ja testitulemuste märkimise lehed

Nõusolekuvorm andmete linkimiseks

Dünamomeeter
Pliiats

share-estonia.ee

tiina.tambaum@tlu.ee

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

eesti statistika

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

SHARE
Survey of Health, Ageing and
Retirement in Europe